

Фармалізацыя зместу навукова-тэхнічных тэкстаў на англійскай мове з ўлікам іх статычнага і дынамічнага аспектаў

Макарыч М.В.

Белорусский национальный технический университет

Тэкст, як усякі іншы аб’ект лінгвістычнага даследавання, з’яўляецца складанай структурна-арганізаванай сістэмай. Шматпланавасць паняцця “тэкст” патрабуе вызначаць у ім тое, што дапамагае зразумець яго анталагічныя і функцыянальныя рысы. У шэрагу такіх прыкмет тэкста трэба асбіста адзначыць яго статычны і дынамічны аспекты. Натуральна тэкст мае дваісты характар, адначасова знаходзячыся ў дзвух станах – спакою і руху. Як сукупнасць лексічных адзінак тэкст з’яўляецца вынікам разумовай здольнасці і знаходзіцца ў *статычным стане*. Аднак той самы тэкст на працягу ягонага стварэння, успрыяцця і інтэрпрэтацыі існуе ў *дынамічным стане*. Дынамічны аспект вызначаецца сінтаксісам выказванняў, якія існуюць у тэксце і ўсталяваны аўтарам. Між іншым, даследчыкі звяртаюць увагу на асаблівасць, якая адбываецца з рэшты ўспрымання тэкставай інфармацыі чалавекам: адразу успрымаецца семантычны аспект і толькі напрыканцы – сінтаксічная састаўляючая. Такім чынам, кожны тэкст мае свой асабісты слоўнік і свой сінтаксіс.

Аналіз вялікай колькасці даследаванняў, прысвечаных сэнсавай арганізацыі тэксту адлюстроўвае ўзаемазвязь сэнсавага адзінства тэксту з наяўнасцю ў ім пэўных слоў, якія пранізваюць тэкст з пачатку да заканчэння і вядомы як *ключавыя* або *апорныя* словы. Такім чынам, сукупнасць апорных слоў вызначае аснову *статычнага зместу тэксту*.

Што датычыцца *дынамічнай састаўляючай тэксту* трэба адзначыць, што ў адпаведнасці зносін паміж аб’ектамі сапраўднай рэчаіснасці, якія прыведзены ў выглядзе апорных слоў, яна фіксуе падзеі, з’яўляючыся па сутнасці фрагментам рэчаіснасці, замацаванай у форме сінтаксічных структур. Гэтыя структуры засвойваюцца чалавекам з дзяцінства разам з гукамі і словамі роднай мовы. Такія формы (“сінтаксічныя мадэлі” і г.д.) існуюць ў нашай свядомасці разам з адзінкамі іншых узроўней мовы, якія ўдзельнічаюць у стварэнні тэксту. Аднак працэс вербальнай канкрэтызацыі думкі не заўсёды складаецца з аднаго сказа. Моўнае дзеянне можа быць вызначана шэрагам сказаў, знаходзячыхся ў стане залежнасці адзін ад другога і аб’яднаных у абзац. Зыходзячы са спосабу перадачы зместа, абзацы могуць класіфікавацца на функцыянальна-змястоўныя тыпы: “апавяданне”, “апісанне”, “разважанне”. З дапамогай пэўнай пасладоўнасці абзацаў дадзеных тыпаў можа быць фармальна апісаны любы тэкст, у нашым выпадку – навукова-тэхнічны.